

Kirjailija, kriitikko ja kaksoishierarkia

Kirjallisuudentutkija Torsten Pettersson voisi puheenvuorojaan ajoittaessaan ottaa paremmin huomioon lehtemme ilmestymisajankohdat, Peilaaja tuumii. Kun kakkosnumero oli juuri pantu kiinni, Pettersson kirjoitti Helsingin Sanomissa (14.5.) kirjailijan ja kriitikon suhteesta. Onneksi asia ei ole vähääkään vanhentunut, joten se kannattaa lämmittää uudelleen.

Petterssonin mukaan mainittua suhdetta luonnehtii kaksoishierarkia. Merkittävimmät kirjailijat kohoavat aika-ajaksen ja jälkimaailman silmissä korkeammalle kuin vaikutusvaltaisimmatkaan kriitikot. Periaatteessakaan kriitikon ura ei välttämättä ole kovin arvostettu. ”Joka osaa, tekee; joka ei osaa, arvostelee.”

Toisaalta kriitikolla on valtaa kirjailijaan, mutta ei juuri toisin päin. Kirjailija voi yrittää vastata kriitikolle — eri asia on suostuuko lehti julkaisemaan vastineen, Peilaaja lisää — mutta helposti tämä tulkitaan vain loukatun ylpeyden ilmentymäksi. Sitä paitsi useimmiten se kai onkin vain loukatun ylpeyden ilmentymä, Peilaaja lisää.

Sielunsa silmillä Peilaaja jo näkee kunnianhimoisen projektin, jossa ovat mukana kirjallisuudentutkijat ja tiedotusoppineet ja jossa yritetään saada puheena olevasta kaksoishierarkiasta niskalenkki.

Se informaatioyhteiskunnasta

Kesällä Peilaaja istui puutarhassaan ja lueskeli kaikenlaisia sellaista, johon aika ei talvella riitä. Esim. sosiologi Minna Salmen väitöskirjan *Ansiotyö kotona — toiveuni vai painajainen*. Se sivuaa tiedotusoppissakin pohdittua informaatioyhteiskunnan problematiikkaa.

Kun maatalousammatit laskettiin pois, kotiansiotyön tekijöitä löytyi Suomesta 80-luvun puolivälissä vajaat 60.000. Se oli kaksi ja puoli prosenttia koko työvoimasta. Ammattikunnista ylivoimaisesti suurin oli perhepäivähoidajat: yli 24.000. He ovat tärkeitä henkilöitä jotka hoitavat mm. tiedotustutkijoiden lapsia, mutta silti heidän ammatiaan ei lasketa informaatioammattiksi.

Missä ovat kotona kiintoisaa, haastavaa ja hyvin palkattua, atk-tekniikkaa hyödyntävää työtä tekevät? Salmen kielellä ”huippuammattien” harjoittajia oli vajaa kymmenes kotiansiotyön tekijöistä eli pari promillea työvoimasta eivätkä kaikki heistäkään ammatistaan päätellen tarvitse atk:ta. Se informaatioyhteiskunnasta. Että tällainen tapaus.

Kauppaneuvos Paukku ja näennäisongelma

Suomalaiset älyköt tuhlasivat viime keväänä aikaansa todellisen näennäisongelman pohtimiseen. He olivat katsooneet Kolmostelevisiosta kauppaneuvos Johannes Paukku ja hänen vävypoikaansa Tolloa eli poliittinen sihteeri, nyttemmin kansanedustaja Raimo Koskivuota sekä näiden kulloistakin vierasta. Ja he olivat tiedostaneet maailmanhistoriallisen tilanteen: postmoderni aika on tullut, onko faktan ja fiktion välillä enää mitään eroa?

Älyköt olisivat voineet kysyä asiaa suoraan Peilaajalta, joka olisi sen tietenkin välittömästi ratkaissut.

Niin Paukku kuin Koskivuo ovat aivan klassisen kaavan mukaisia fiktiivisiä hahmoja. Vieras on ”aito”: esim. Ilkka Suominen näyttölee Ilkka Suomista. Sarjan ohjaajan kertoman mukaan vieras voi osallistua itseään koskevan käsikirjoitusjakson tekemiseen, jos hänen aikansa sen sallii. Siinä tapauksessa varmaan ”autenttisen” Suomisen ja hänen fiktiivionsa ero jää pienemmäksi kuin se muuten olisi. Mutta joka tapauksessa koko se sosiaalinen tilanne joka fiktiota kuvattaessa syntyy houkuttelee esiin vieraastakin fiktion elementtejä.

Jos postmodernin propagoijilla ei ole parempia esimerkkejä kuin Hyvät herrat -sarja muka faktan ja fiktion eron hälvenemisestä, köyhiä ovat heidän eväänsä. Säälittävän köyhiä.

Kokonaan toinen asia on, että puheena olevan sarjan repliikkeihin voidaan sisällyttää myöhemmin paikkansa-

pitäviksi osoittautuvia poliittisia uutisia, samoin se että sarja saattaa antaa ”oikeamman” kuvan yhteiskunnasta kuin moni ns. dokumentti.

Kaikki muuttuu, kaikki muuttuu, entiselleen ei mikään jää

Lintujen laulun säestämänä Peilaaja on lukenut myös Maria Kaisa Aulan kirjan Poliitikkojen ja toimittajien suhteet murroksessa? Siinä ei missään sanota, onko se yksi yhteen tekijän lisensiaatintyö (ks. tarkastuslausuntoja Lehtemme numerossa 2/91), mutta tähän on pieni ongelma.

Suuri kysymys sen sijaan on se poliittisen journalismin muutos, jonka Aula osoittaa tapahtuneen niin Suomessa kuin Yhdysvalloissa, suuressa maassa vain aiemmin kuin pienessä. Suomessa muutos ajoittuu lähinnä 1980-luvulle ja sen sisältö on sama kuin Atlantin takana: toimittajat ja koko journalismi ovat tulleet kriittisemmiksi suhteessaan poliittikkoihin ja politiikkaan.

Journalistisen kulttuurin teoreetikot eivät ehkä ole kyliksi ottaneet huomioon tuon ilmiön elastisuutta ja muutumisen mahdollisuutta. Se joka pysyy on ihanteiden ja normien olemassaolo sinänsä, mutta se joka voi suurestikin muuttua on noiden ihanteiden ja normien sisältö.

Aulan kirja on terveellistä luettavaa niille, jotka yhä uskovat ja teksteihinsä kirjoittavat, että toimittajalla ei muka ole oikeutta olla muuta kuin neutraali Suuri Silmä. Voi miten epärealistista, Peilaaja puuskahtaa.

Mitä Peilaaja ehdottaa

Saatuaan käsiinsä Heikki Luostarisen ja Esa Väliiverosen kirjan Tekstinsyöjät Peilaaja keskeytti kaikki muut puuhansa ja luki tuon opuksen yhdellä istumalla.

Virittävä kirja kerta kaikkiaan, omaa edellytykset saada lukija tiedostamaan (ihmis)tieteellisten tekstien perusluonnetta. Teos pitäisi saada pakollisena yleisopintoihin kaikissa niissä tiedekunnissa, jotka ovat sen kannalta relevantteja, Peilaaja ehdottaa.

Mitä Peilaaja lupaa

Pelkkä kiitos ei kuitenkaan ketään eikä mitään paljon hyödytä. Siksi Peilaaja ottaa kriittisessä mielessä esiin kaksi kohtaa Tekstinsyöjistä.

Ensiksi: on paradoksaalista että kirjassa, jonka tehtävänä on lisätä kriittisyyttä tekstejä kohtaan, suhtaudutaan kriitikköistä yhden kirjoittajan eli teoksessa usein esiin-

tyvän Kari Palosen teksteihin.

Toki siinä julkaistaan faksimilena Esa Itkosen kriittinen arvio Palosen opuksesta Tekstistä politiikkaan (s. 160-161), mutta samalla sanoudutaan siitä irti. Entäpä jos — Luostarisen ja Väliiverosen intentioista riippumatta — aloittelevan opiskelijan mieleen jää Itkonen vain siksi, että hän on rohjennut tehdä majesteettirikoksen eli arvostella Palosta?

Itse asia jää Tekstinsyöjissä ja vain siinä epäselväksi. Kysymyshän on siitä että Palonen mainitussa kirjassaan toisaalta hylkää totuuden käsityksen ja toisaalta sisällyttää teksteinsä monia todellisuutta kuvaavia lauseita, jotka hän esittää ikään kuin niissä piilisi varma totuus.

Peilaaja julistaa suuren kilpailun. Millä tavoin meidän kaikkien totuuden hylkääjien pitäisi kirjoittaa, ettei meidän yhtäkään lausettamme voisi epäillä totuuslauseeksi?

Peilaaja lupaa voittajalle 100.000 mk puhtaana käteen. Paitsi että tämä lupauslause ei ole tosi.

Mitä Peilaaja ihmettelee

Toinen kommentteja vaativa, ylipitkä jakso koskee opinnäytteen opponointia ja yleensä arviointia. Esimerkkitaupaus on Reino Paasilinnan tiedotusopillinen lisensiaatintyö (s. 168-193).

Peilaaja ihmettelee eivätkö Luostarinen ja Väliiveronen ole tulleet ajatelleeksi, mitä yliopistolaitos tätä nykyä ehkä eniten pelkää. Poliittista leimautumista. Sen pelosta Paasilinnan opinnäyte — kuten tietävästi Paavo Väyrösen Åbo Akademiassa — pantiin tiukempaan syyniin kuin jonkun tuntemattoman Ville Virtasen tai Liisa Lahtisen samantasoinen opinnäyte pantaisiin.

Ehkäpä on turha kantaa huolta pääjohtajan oikeuksista; huipulla pärjää. Tieteen ja yliopistomaailman ihanne kai kuitenkin olisi, että yhteiskunnallinen asema ei saisi vaikuttaa opinnäytteen esittäjän kohteluun mihinkään suuntaan. Kenties tämä ihanne ei ole tästä maailmasta.

”...katsokaa, minua polki itse Hruštšev!”

Joku muistaa vielä Aleksei Adzubein, Nikita Hruštševin vävyn joka menetti asemansa Izvestijan päätoimittajana heti sen jälkeen kun appiukko oli syösty vallasta. Toimittajan ammatissa Adzubei kuitenkin jatkoi, ja heti kun glasnost sen salli hän julkaisi Hruštševista kirjan, joka on suomennettu nimellä Pelon hinta.

Adzubei kertoo mm. appiukkonsa yhteenoitoista taiteilijoiden ja kirjailijoiden kanssa; kunnan Nikitan, vävyypöjan yhä arvostaman uudistushenkisen poliitikon makuhan

oli vanhoillinen. Mutta Adzubei kertoo myös, että Hruštševin arvostelemilla luovilla henkilöillä olisi ollut kaikki mahdollisuudet maksaa samalla mitalla ns. pysähtyneisyyden kauden aikana. Sitä he eivät kuitenkaan tehneet, mutta saattavat nyt kohottaa omaa arvoaan muistuttamalla itsestään: ”katsokaa, minua polki itse Hruštšev.”

Muutettavat muuttaen tilanne on varsin sama kuin Suomessa. Kuinkahan paljon jotkut taiteilijat, kirjailijat, tutkijat ja journalistit — ehkä nimenomaan journalistit — olisivat valmiita maksamaan, jos joku poliittinen päättäjä suostuisi rusikoimaan heidän työtään julkisesti? Sillä tavoinhan he osoittaisivat tietyille alakulttuurille olevansa 1) ammattikunnassaan tärkeitä, 2) ehdottomasti oikeassa.

Chaplin vastaan tiedotustutkijat: tyrmäys

Peilaajan kesälukemiseen kuului myös David Robinsonin tiiliskivi, paikoin puisevan pikkutarkka, paikoin kiehtova Chaplin, elämä ja elokuvat.

Chaplin ei ollut teoreetikko. Sen sijaan hän oli nero. Hänellä oli mm. näkemys elokuvan ominaisluonteesta pantomiimin taiteena ja nimenomaan sellaisena. ”Olen kyennyt luomaan tarkat periaatteet, joiden avulla hallitsen sen vaikutuksen yleisöön. Sillä on tietty vauhti ja tietty rytmi. Minun nähdäkseni vuoropuhelu aina hidastaa toimintaa, sillä toiminnan täytyy odotella sanoja.” Äärimmillään Chaplin pelkäsi äänen sinänsä tai ainakin vuoropuhelun tuhoavan elokuvan.

Tämän päivän näkökulmasta sopii tehdä kriittisiä kysymyksiä. Miksi elokuvan tulisi olla ’vain’ pantomiimin taidetta, miksi se ei voisi olla paljon muutakin? Ja onko kulttuurintutkimuksen valossa totta, että pantomiimi muka on kulttuureista riippumaton kieli, niin kuin Chaplin uskoi?

Se kriittisistä kysymyksistä. Elokuvan luonteen pohdiskeijana Chaplin joka tapauksessa sai tyrmäysvoiton oman loistokautensa tiedotustutkijoista.

Yksinkertainen syy

Kesän ollessa heileimmillään Teppo Turkki ilahdutti Kolmostelevisiion Kesäyliopisto-sarjan katsojia sillä tiedolla, että nämä ja tv:n katsojat yleensä ovat nyt päässeet irti holhouksesta ja voivat katsoa vapaasti mitä vain haluavat.

Tässähän ei ole mitään perää. Peilaaja voi koska tahansa esittää pitkän listan ohjelmista joita hän ei voi katsoa YLE:n, MTV:n eikä Kolmostelevisiion puolelta, ei kaapelikanavilta satelliittilähetyksineen eikä videokaseteiltakaan. Miksi ei? Siitä yksinkertaisesta syystä että ohjelma-

teollisuus — sitä sanaa Turkkinen käytti — ei juuri tuollaisia ohjelmia suostu tuottamaan.

Teatteri-Suomi, tiedotusoppi-Suomi

Teatteri-lehdessä 5/91 kirjoittaa Hanna-Leena Helavuori Teatterikorkeakoulun ensimmäisestä ”taiteellispainotteisesta lisensiaatintyöstä”, joka on Raija-Sinikka Rantalán. Kirjoittaja oli ollut läsnä myös tarkastustilaisuudessa, jossa häntä olivat monia vastauksia vaille jättäneet ”vaisu ja keskustelematon ilmapiiri” sekä ”työn tarkastajien melkoisen ympäröivät lausunnot”.

Juttunsa lopussa Helavuori huomauttaa tutkimuksen olevan kommunikaatiota. ”Tutkimuksen kautta syntyvältä tiedolta voi edellyttää julkista perusteltavuutta. Työn tulokset ovat päteviä vasta julkisen keskustelun jälkeen.”

Miten on tiedotusopillisen keskustelun laita Suomessa, jossa kyseistä tutkimusta eri varianteina sentään tehdään varmaan useammassa laitoksessa kuin koskaan ennen? Mitäpä jos Helavuoren jutun viimeisessä virkkeessä sana teatteri muutettaisiin sanaksi tiedotusoppi:

”Onko kommunikoimattomuuden syynä pieni teatteri-Suomi, jossa jokainen sinnikkäästi valvoo omaa reviiiriään ja pyrkii turvaamaan oman selustansa?”

Vanhakantaisin behaviorismi elää ja voi hyvin

”--- Apu-lehti on ainoa lehti, jonka kannessa on ollut yksi Tshernobyl-lapsi. On ihan selvää, että jos niitä lapsia olisi kaikkien lehtien kansissa, kukaan ei puhuisi atomivoimasta. Eihän kukaan ihminen tahdo sellaisia lapsia.”

Jouko Turcka Avussa 27/91

Peilaajaa miellyttävä oivallus

”- - - video on siirtänyt audiovisuaalisessa kulttuurissa painopistettä kuvaamisesta kuvien käsittelyyn, tuotannosta jälkituotantoon. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että reaaliaailma olisi ’kadonnut’; teknologian läpi katsottuna siitä on vain tullut entistä moniulotteisempi.”

Hannu Eerikäinen Äidinkielen opettajien liiton XXXVII vuosikirjassa

Välihuuto

Ääni ylhäältäpäin:

— Modernismin estetiikassa taiteen keinot kertovat

luonnosta tai todellisuudesta, postmodernismissa ne heijastavat katsojan kokemusta.

Markku Koski em. vuosikirjassa

Kaino välihuuto:

— Voiko kenenkään ihmisen kokemus olla täysin riippumaton luonnosta ja muusta todellisuudesta? Missä voisivat tavata sellaisen ihmeellisen yksilön?

Miksi, oi miksi?

Peilaaja on em. vuosikirjasta lukenut myös Ilkka Heiskanen artikkelin, johon Peilaaja on viettänyt ja joka on tarjonnut hänelle lukemisen nautintoa ja iloa. Artikkelin nimi on muuten Televisio-ohjelmiin viettämisestä, katselun nautinnosta ja ilosta.

Heiskanen ottaa mm. sen kannan, että tv-ohjelmien ja katselun houkuttelevuus ei ole perimmäältään yhteiskunnallista vaan psykologista. Samalla hän pitää ns. tarvepsykologisia lähtökohtia alkeellisina ja haluaa korvata ne psykoanalyttisväritteisesti persoonallisuuden kehityshistorialla. Heiskanen konstruoi kolme tv-sarjan Taistelupari katsojaa ja kertoo miten kukin noista kolmesta työstää sarjaa ja testaa niiden kautta omaa minäkuvaansa.

Hyvä niin — mutta miksi konstruoidut henkilöt, miksi ei hakeutumista elävien ihmisten pariin ns. empiirisen tutkimuksen muodossa? Samaa Peilaaja kysyi itseksensä jo kahdeksan vuotta sitten, Dan Steinbockin julkaistua jännittävän väitöskirjansa. Nyt kysymys tuntuu tähdellisemmältä kuin koskaan ennen.

Tiede ja referentiaalisuus

Torsten Pettersson on taas kirjoitellut kiintoisia, tällä kertaa lehden nimeltä Tiedepolitiikka, Tiede ja sivistys numerossa 2/91. Hänen teemanaan ovat tieteellisen työn arvioinnin kriteerit ja siinä yhteydessä hän pohtii yleisemmin tieteiden luonnetta.

Tieteen kenties kaikkein syvimmälle juurtunut perusoletus on referentiaalisuus. Paradigmatietoisuuden voimistuttua sen nykyinen sisältö on suunnilleen tämä: tiede kuvaa maailmaa, mutta vain tietystä näkökulmasta, joitakin asioita painottaen ja muita sivuuttaen omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Pettersson jatkaa: ”Olevaisen kuvaamisen perusoletus ei kuitenkaan tieteessä ole murtunut — aniharva tieteenharjoittaja katsoo esittävänsä vain omia konstruktioitaan ilman vastaavuutta maailman oloissa. - - -”

Kesän ajatelma

Liikenneministeri Ole Norrback lausui DLP:lle myöntämässään haastattelussa (esim. Kansan Uutiset 20.8.) mm., että ”poliittisesti tarkoituksenmukaisten uutisten levittäminen on kyseenalaista lehtimiestoimintaa eivätkä puoluelehdet ole oikeita sanomalehtiä”.

Totta kyllä, Peilaaja tuumaa. Hän yrittää muistella, olisiko hän koskaan havainnut sitoutumattoman sanomalehden julkaisseen poliittisesti tarkoituksenmukaista uutista. Olisiko joskus? Koska? Mitähän se käsitteli? Ei kai sentään?

Johdatusta konferenssifraseologiaan

Onkohan edes periaatteessa mahdollista järjestää kansainvälistä tiedotusopillista konferenssia, jota ei avaisi joku isäntämaan poliitikko joka ei puheessaan korostaisi tiedotusvälineiden valtavaa merkitystä?

On se mahdollista tai ei, ainakaan se ei onnistunut Reykjavikissa, kymmenennen pohjoismaisen alamme konferenssin isäntäkaupungissa. Toinen avajaisissa esiintynyt ulkopuolinen — vai voidaanko häntä siksi kutsua? — Eidur Gudnason kertoi toimineensa ensin journalistina, sitten kansanedustajana ja kohonneensa nyttemmin ympäristöministeriksi, ja vasta nykyisessä roolissaan hän oivaltaa täydellisesti (!) joukkotiedotuksen mahtiaseman.

Lienee saanut kritiikkiä toiminnastaan, arvelee kuulijoiden joukossa istunut Peilaajan agentti.

Siinä missä Gudnason oli sentään tyytyväinen siihen että islantilaisilla oli Persianlahden sodan aikana mahdollisuus nähdä Sky News -uutiset, siinä toinen ulkopuolinen eli kirjailija Borgeir Borgeirsson satirisoi George Bushin dominoivaa roolia tuon ajankohdan uutisissa. Islannissa siis.

Islannissakin, sanoisi Peilaajan agentti jos olisi kynnistä lajia.

Uusiakin ehdotuksia

Reykjavikin konferenssissa oli toiminnassa noin kaksikymmentä työryhmää, hieman vähemmän kuin suunnitelmien mukaan piti olla. Jotkin ryhmät näet yhdistettiin osanottajien vähyden vuoksi.

Tuolta kohtalolta välttyi ryhmä 18, Massmediernas verklighetsbild: realismens estetik. Vanhaa kamaa, ikivanhaa. Kumma että jotenkin myy.

Ryhmän vetäjällä Søren Kjørupilla — kööpenhaminalainen ja pohjakoulutukseltaan filosofi — oli jopa

uusi ehdotus. Hän asettui sille kannalle että yrityksistä määritellä yhä tarkemmin todellisuuden ja objektiivisuuden käsitteet kannattaisi luopua, ei siksi että ne muka eivät olisi tärkeitä ja kiintoisia, vaan siksi että ne ovat osoittautuneet toivottoman vaikeiksi. Sen sijaan niin tutkijoiden kuin toimittajien on Kjörupin mukaan hellittämättömästi yritettävä selvittää itselleen todellisuuden konkreettista sisältöä.

Lehtemme lukijoille tutulla Erkki Karvosella oli paperissaan tavallaan ehdotus totuusteorioiden täydentämiseksi uudenlaisella, fenomenologisella variantilla: jos originaali ja sen representaatio tekevät saman vaikutuksen ihmiseen, kyseessä on ns. totuus. Tätä Peilaaja pitää tavattoman kiintoisana.

Nouseminen ja nostaminen

Ilta-Sanomatsäsite jälkiartikkelissaan 23.8. "häirikön maineen hankkineita" ympäristösuojelejoita. Seuraavassa jutun viimeinen virke:

"Olkoön asia vaikka miten hyvä ja kannattava, se unohtuu jos pääasiaksi nousee mielenosoittajain oma esiintymishalu."

Voikohan jokin asia nousta pääasiaksi itsestään, jotenkin luonnonvoimaisesti? Eikö siihen tarvita tiedotusvälineitä nostajina?

Vai vielä tietojen tarkistamista

"Sensuurin ja lehdistölain puuttuessa Viron lehdistö on jo kaksi vuotta ollut maailman vapain. Päätoimittajankin sananvalta heikkenee pelossa tulla leimatuksi vanhoilliseksi. Esimiestä, joka vaatii näkökantojen parempaa perustelua tai tietojen tarkistamista, nimitellään kommunistiksi tai KGB:n asiamieheksi."

Mati Mets Maailma ja Me -lehdessä 8/91

Syksyn ajatelma

Jossakin vanhassa brittilähteessä, jonka Peilaaja on lue- nut anno dazumal, on journalismi määritelty paremmin kuin mihin akateeminen maailma on ikinä yltänyt:

Journalismi on sitä että kerrotaan Shaftesburyn lordin kuolemasta sellaiselle yleisölle, joka ei ole tiennyt moisen lordin koskaan eläneenkään.

Numeron kirjoittajat:

Astikainen, Riitta, YTK, toimittaja, Helsinki
 Brax, Anne, YTK, toimittaja, Helsinki
 Eronen, Risto, YM, tutkija, Suomen Akatemia,
 Tampereen yliopisto
 Heikkilä, Markku, YTK, poliittinen toimittaja, Oulu
 Huttunen, Satu, apulaisprofessori, Oulun yliopisto
 Isaksson, Paavo, YTK, tutkimusassistentti,
 Tampereen yliopisto
 Kuutti, Heikki, FK, toimittaja, Jyväskylä
 Lappalainen, Markku, toimittaja, Turku
 Linné, Olga, FL, tutkija, Centre for Mass
 Communication Research, University of
 Leicester
 Luostarinen, Heikki, YTL, assistentti, Tampereen
 yliopisto
 Mäki-Kulmala, Heikki, FK, toimittaja, Tampere
 Mäntylä, Jorma, YTL, yliassistentti, Tampereen
 yliopisto
 Maula, Jere, professori, Tampereen teknillinen
 korkeakoulu

Nordenstreng, Kaarle, professori, Tampereen
 yliopisto
 Oikarainen, Jaana, YTM, taloustiedottaja, Helsinki
 Poteri, Eija, YTK, vs. amanuenssi, Nordicom,
 Tampereen yliopisto
 Rautkorpi, Tiina, YTK, av-toimittaja, Helsinki
 Ruokonen, Marianna, FK, tiedotusopin assistentti,
 Jyväskylän yliopisto
 Sallinen, Leena, toimittaja, Lappeenranta
 Suhonen, Pertti, apulaisprofessori, Tampereen
 yliopisto
 Taivalsaari, Eero, FK, toimittaja-kirjailija
 Tuomisto, Jouko, Suomen Akatemian
 tutkijaprofessori, Kansanterveyslaitos, Kuopio
 Tuormaa, Ismo, toimittaja, Helsinki
 Vahtera, Antti, FK, ulkomaantoimittaja, Helsinki
 Väliverronen, Esa, YTK, vt. assistentti, Tampereen
 yliopisto
 Wahlström, Erik, ympäristötoimittaja, vesi- ja
 ympäristöhallitus, ympäristötietokeskus,
 Helsinki